

Hallituksen esitys Eduskunnalle väestökirjahallintoa koskeaksi
lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion nykyisistä väestökirjaviranomaisista muodostettavaksi yhtenäisen väestökirjahallinto. Väestökirjahallinnon keskusviranomaisena olisi sisäasiainministeriön alainen väestörekisterikeskus. Sen alaisina paikallisviranomaisina olisivat rekisteritoimistot, jotka perustettaisiin nykyisten henkikirjoittajan toimistojen tilalle, sekä eräiden poliisilaitosten yhteydessä vielä toistaiseksi toimivat väestökirjayksiköt. Rekisteritoimiston päällikkönä toimisi henkikirjoittaja.

Esityksen mukaan evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat ja muut väestörekisterin pitäjät hoitaisivat, kuten nykyisinkin, seurakuntien jäsenten osalta väestörekisterin pitämistä koskevat tehtävät, mutta ne määrättäisiin muodostettavan väestökirjahallin-

non ohjaukseen ja valvontaan näissä tehtävissään. Henkikirjoittajalle nykyisin kuuluva kotipaikka-rekisterin pito kaikista maassa asuvista henkilöistä sekä kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneistoista olisi kihlakunnan rekisteritoimiston tehtävänä.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset tarvittaviksi teknisluonteisiksi muutoksiksi väestökirjalkiin, kaupparekisterilakiin ja yhdistyksistä annettuun lakiin. Uudistukseen liittyvät esitykset kirkkolain sekä ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta annetaan erikseen.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1984.

Esitys liittyy vuoden 1984 valtion tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.3. Laki kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta	9
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1.4. Laki yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta	9
1.1. Tavoitteet	3	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	9
1.2. Keinot	3	3. Voimaantulo	9
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	5	LAKITEKSTIT	10
2.1. Nykyinen tilanne	5	1. Laki väestökirjahallinnosta	10
2.1.1. Lainsäädäntö	5	2. Laki väestökirjalain muuttamisesta	11
2.1.2. Käytäntö	5	3. Laki kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta	13
2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	5	4. Laki yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta	13
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	7	LIITE	15
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	7	Rinnakkaistekstit	15
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	7	2. Laki väestökirjalain muuttamisesta	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7	3. Laki kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta	18
1. Lakiehdotusten perustelut	7	4. Laki yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta	19
1.1. Laki väestökirjahallinnosta	7		
1.2. Laki väestökirjalain muuttamisesta	8		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Väestökirjajärjestelmän uudistaminen aloitettiin vuoden 1971 alussa, väestökirjalain (141/69) tultua voimaan. Valtion viranomaisten hoitaman väestökirjanpidon ylin johto ja valvonta, jotka oli aikaisemmin jaettu sisäasiainministeriön ja opetusministeriön kesken, siirrettiin silloin kokonaisuudessaan sisäasiainministeriölle. Väestörekisterikeskukselle, joka perustettiin sisäasiainministeriön alaiseksi väestökirjanpidon keskushallintoviranomaiseksi, annettiin väestön keskusrekisterin pitämisen ohella väestökirjanpidon kehittämisen, ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Väestökirjanpidon uudistusten yhteydessä sen paikallinen organisaatio säilytettiin ennallaan lukuun ottamatta rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien asemaa väestökirjanpidossa. Niillä olleet väestökirjanpitotehtävät siirrettiin henkikirjoittajille. Sen sijaan evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaiset säilyttivät väestörekisterin pitämiseen kuuluvat tehtävänsä.

Väestökirjanpitoa pidetään yleisesti luonteeltaan yhteiskunnallisena tehtävänä. Sen järjestämisen katsotaan kuuluvan valtion hoidettavaksi. Valtion paikallisviranomaisten ja seurakuntien hoitaman, suurelta osin päällekkäisen väestökirjanpidon yhdistäminen yhdeksi ainoaksi paikalliseksi väestökirjajärjestelmäksi edellyttäisi riittävän laajaa yksimielisyyttä. Siihen ei tässä vaiheessa kuitenkaan näytä olevan edellytyksiä. Vaikka seurakunnat siis hoitaisivat edelleen osaa paikallisista väestökirjanpitotehtävistä jäsentensä osalta ja tämän takia valtion ja kirkkokuntien väestökirjaviiranomaisten päällekkäinen organisaatio säilytettäisiin toistaiseksi, on kuitenkin jo nykytilanteessa väestökirjanpidon kehittämiseksi välttämätöntä selkeyttää mainittujen viranomaisten alaisuussuhteet ja organisatorinen asema toisiinsa nähden.

Kirkollisten väestörekisterin pitäjien välittömän ohjauksen ja valvonnan kuulussa kirkkokuntien omille viranomaisille on paikallistasolla toimivien väestörekisterin pitäjien ohjaus ja val-

vonta epäyhtenäistä. Vaikka valtion ja kirkollisten viranomaisten yhteistyö väestökirjanpidossa on koko ajan lisääntynyt, keskitetyn ohjauksen ja valvonnan puuttumisesta on ollut seurauksena erilaista käytäntöä muun muassa perhe- ja henkilöoikeudellisten tapahtumien merkitsemisessä väestökirjoihin sekä väestökirjatietojen luovuttamisessa. Valtion väestörekisteriviranomaisten ja kirkollisten väestörekisterin pitäjien vastaaviin ratkaisuihin ei myöskään nykyisin voida hakea muutosta yhtenäisin valitusmenettelyin.

Väestökirjanpidon tehtäviä ja väestökirjoihin merkittävien tietojen määrää on viranomaisten tarpeista johtuen jatkuvasti lisätty. Toisaalta tietojen virheetön rekisteröinti on tullut entistä vaativammaksi muun muassa kansainvälisten perhe- ja henkilöoikeudellisten tapahtumien ja kansalaisuusongelmien lisääntyttyä. Väestörekisterin pitämisessä tarvitaan enenevässä määrin oikeustieteellisen koulutuksen tietoja, jotta tapahtumien rekisteröinti olisi mahdollisimman virheetöntä.

Vuonna 1983 on väestön keskusrekisterin pidoissa otettu käyttöön uusi tekninen ratkaisu, joka mahdollistaa myös väestökirjanpidon paikallistason automatisoinnin sekä aikaisempaa tehokkaamman tietojen hyväksikäytön. Sekä yhteiskunnan tietohuollon turvaamiseksi että kansalaisten yksityisyyden suojan lisäämiseksi valtion väestörekisteriviranomaisten ja kirkollisten väestörekisterin pitäjien ohjaus ja valvonta on välttämätöntä vastaisuudessa järjestää yhtenäiseksi ja tehokkaaksi. Tähän liittyen on lisäksi tavoitteena muutoksenhakumenettelyn ja väestökirjatietojen luovuttamismenettelyn yhdenmukaistaminen.

1.2. Keinot

Esityksen mukaan nykyiset valtion väestökirjaviiranomaiset muodostaisivat väestökirjahallinnon. Sen keskusviranomaisena olisi sisäasiainministeriön alainen väestörekisterikeskus. Väestökirjahallinnon paikallisviranomaisina olisivat väestörekisterikeskuksen alaiset rekisteritoimistot ja poliisilaitosten väestökirjayksiköt. Esitykseen sisältyy ehdotus kirkollisten väestörekisterin pitäjien aseman muuttamisesta siten, että ne toimisivat

väestökirjanpitoon kuuluvissa tehtävissään väestökirjahallinnon keskusviranomaisen ja paikallisviranomaisten ohjauksessa ja valvonnassa. Tämän uudistuksen seurauksena kirkollisten väestörekisterin pitäjien toimintaa ohjattaisiin ja valvottaisiin nykyistä yhtenäisemmin.

Väestökirjahallinnon keskusviranomaisena toimivan väestörekisterikeskuksen tehtävät säilyisivät pääasiallisesti samanlaisina kuin nykyisin. Virasto kehittäisi, ohjaisi ja valvoisi väestökirjanpitoa, johtaisi ja valvoisi väestökirjahallinnon paikallisviranomaisten toimintaa, pitäisi väestön keskusrekisteriä ja hoitaisi eräitä muita sille säädettyjä ja määrättyjä tehtäviä, esimerkiksi laatisi vaalitulosteita valtiollisia ja kunnallisia vaaleja varten. Väestörekisterikeskuksen uutena tehtävänä olisi kirkollisten väestörekisterin pitäjien ohjaus ja valvonta.

Esitykseen sisältyy ehdotus väestörekisterikeskuksen organisaation muuttamisesta osastojakoiseksi ja siten vastaamaan muiden siihen verrattavien valtion virastojen ja laitosten organisaatiota. Väestörekisterikeskuksen organisaatio on perusteltua vakiinnuttaa nykyisestä yksikköjaosta osastojakoiseksi, koska viraston ohjaus- ja valvontatehtävät väestökirjahallinnon keskusviranomaisena tulevat oleellisesti lisääntymään. Kun organisaation vakiinnuttamisella voitaisiin lisäksi turvata johtotehtävissä olevan henkilöstön pysyvyys, saataisiin uudistuksella yhtäältä tehostettua väestökirjanpidon palvelukykyä ja toisaalta turvattua väestörekisterikeskuksen riittävän pitkäjänteinen toiminta etenkin paikallisen väestökirjanpidon ohjauksessa ja valvonnassa, tietojen suojauksessa sekä monissa laajoissa väestökirjanpidon kehittämishankkeissa.

Nykyiset henkikirjoittajan toimistot ehdotetaan muutettaviksi rekisteritoimistoiksi. Rekisteritoimistolle kuuluisivat ne väestökirjanpidon tehtävät, jotka nykyisten säännösten mukaan kuuluvat henkikirjoittajan nimisenä toimivalle yksinäisviranomaiselle. Ehdotetulla uudistuksella saataisiin väestökirjahallinnon paikallistason yksikkö vastaamaan muiden toimialojen paikallistason yksikköjä toiminnassaan ja päätöksenteossa.

Rekisteritoimisto olisi sopiva nimi väestökirjahallinnon paikallisviranomaisen tehtäviä hoitavalle virastolle, koska suurin osa sille kuuluvista tehtävistä on rekisteröintitehtäviä. Rekisteritoimiston päällikkönä toimisi henkikirjoittaja.

Kihlakuntien rekisteritoimistot ja väestökirjalain 6 §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetun sisäasiainministeriön päätöksen mukaiset poliisi-

laitosten väestökirjaysiköt toimisivat väestökirjahallinnon paikallisviranomaisina väestörekisterikeskuksen johdon ja valvonnan alaisina. Muissa kuin väestökirjanpitoon kuuluvissa tehtävissään, kuten henkilöstöhallinnon asioissa rekisteritoimistot olisivat kuitenkin lääninhallitusten alaisia, koska näiltä osin henkikirjoitustoimistojen asioiden on todettu olevan tarkoituksenmukaisimmin hoidettavissa lääninhallitusten toimesta. Poliisilaitosten väestökirjaysiköt kuuluisivat puolestaan poliisihallintoon. Rekisteritoimiston virka-alueena pysytettäisiin kihlakunta, johon kuuluvista kunnista päättää valtioneuvosto hallitusmuodon 50 §:n nojalla. Tässä yhteydessä ei ole katsottu perustelluksi ehdottaa muutosta nykyiseen virka-aluejakoon. Poliisilaitosten väestökirjaysiköiden virka-alue käsittäisi asianomaisen kaupungin alueen.

Henkikirjoittajan nykyisistä väestökirjanpitoon kuulumattomista tehtävistä kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtävät sopisivat luonteeltaan myös rekisteritoimiston tehtäviksi. Asiaa koskevat ehdotukset laiksi kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta ja laiksi yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta sisältyvät esitykseen. Sen sijaan julkisen notaarin, julkisen kaupanvahvistajan ja siviilivioliittoon kuulutuksen antavan viranomaisen tehtävät jäisivät edelleen henkikirjoittajan tehtäviksi.

Poliisilaitosten väestökirjaysiköiden muuta hallinnollista asemaa ei ehdoteta muutettavaksi tässä vaiheessa. Niiden irrottaminen poliisihallinnosta olisi tarkoituksenmukaisimmin toteutettavissa vähitellen erillisinä uudistuksina. Tähän mennessä on Vaasan poliisilaitoksen väestökirjatoimisto lopettanut toimintansa vuonna 1982. Vastaava uudistus toteutetaan kuluvana vuonna Oulun poliisilaitoksessa. Vuonna 1984 vielä jäljellä olevat poliisilaitosten väestökirjaysiköt toimisivat toistaiseksi rekisteritoimistojen rinnalla väestökirjahallinnon paikallisviranomaisina. Ne on tarkoitus lakkauttaa lähivuosina.

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat ja muut väestörekisterin pitäjät hoitaisivat, kuten nykyisinkin, väestörekisterin pitämiseen kuuluvat tehtävät seurakuntien jäsenen osalta. Seurakunnat olisivat näissä asioissa kunkin niihin kuuluvan kunnan osalta sen rekisteritoimiston tai väestökirjaysikön ohjauksessa ja valvonnassa, jonka virka-alueeseen kunta kuuluu. Muut kirkolliset väestörekisterinpitäjät kuten seurakuntien keskusrekisterit, lakkautettujen seurakuntien keskusarkisto ja ortodoksisen kirkollishallituksen ylläpitämä keskusar-

kisto olisivat kuitenkin sen rekisteritoimiston tai väestökirjayksikön ohjauksessa ja valvonnassa, jonka virka-alueella kirkonkirjoja pitävä yksikkö toimii. Väestörekisterikeskukselle kuuluisi lähinnä kirkollisten väestörekisterin pitäjien yleinen ohjaus ja valvonta.

Kirkkohallitus, tuomiokapitulit ja ortodoksinen kirkollishallitus eivät uudistuksen jälkeen enää antaisi kirkollisille viranomaisille väestökirjanpitoa koskevia ohjeita. Suunniteltaessa ja toteutettaessa seurakuntien työhön merkittävästi vaikuttavia muutoksia valtion ja kirkon viranomaiset olisivat väestökirjanpidon asioissa kuitenkin käytännössä tämän jälkeenkin läheisessä yhteistyössä.

Yhdenmukaisen muutoksenhakumenettelyn aikaansaamiseksi kaikessa väestörekisterinpidossa ehdotetaan, että kirkollisten väestörekisterin pitäjien ratkaisut tulisi saattaa ohjaavan ja valvojan rekisteritoimiston tai väestökirjayksikön päätettäväksi, milloin joku, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa siihen oikaisua. Ratkaisu olisi saatettava päätettäväksi viikon kuluessa. Rekisteritoimiston tai väestökirjayksikön päätöksestä valitettaisiin tavalliseen tapaan lääninoikeuteen. Uudistus sisältyy väestökirjalakiin lisättäväksi ehdotettuun 22 a §:ään.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Lainsäädäntö

Väestökirjanpidon nykyistä hallintoa koskevia säännöksiä on väestökirjalaissa, väestörekisterikeskuksesta annetussa laissa (819/68), henkikirjoittajista annetussa laissa (896/70), kirkkolaissa (635/64) sekä ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa (521/69). Ortodoksisen kirkkokunnan väestörekisterinpidon järjestämistä koskevat yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät kuitenkin ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun asetukseen (179/70).

2.1.2. Käytäntö

Voimassa olevien säännösten mukaisesti valtion paikallisia väestökirjaviranomaisia ovat ny-

kyisin 53 kihlakunnan henkikirjoittajat, Helsingin poliisilaitoksen väestökirjaosasto, Lahden, Oulun, Porin, Tampereen ja Turun poliisilaitosten väestökirjatoimistot sekä Varkauden piirin nimismies eli yhteensä 60 viranomaista. Lisäksi eräissä henkikirjoituksen valmisteluun liittyvissä tehtävissä toimii noin 1 200 henkikirjoituksen piirimiestä henkikirjoittajan alaisina.

Evankelis-luterilaisen kirkon organisaatio on väestökirjanpitoa koskevissa asioissa kolmitasoinen: kirkkohallitus, tuomiokapitulit ja väestörekisterin pitäjät. Väestörekisterin pitäjiä ovat seurakunnat, joissa väestörekisteritehtävät hoidetaan kirkkoherranvirastossa. Helsingissä ja Tenholassa toimii kirkkoherranvirastojen lisäksi seurakuntien keskusrekisteri. Joensuussa, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa seurakunnat ovat järjestäneet kirkonkirjojen pitämisen yksinomaan keskusrekisteriin. Mikkelissä sijaitsee lakkautettujen seurakuntien keskusarkisto. Evankelis-luterilaisella kirkolla on yhteensä 604 väestörekisteriviranomaista.

Ortodoksisen kirkkokunnan organisaatio on väestökirjanpitoa koskevissa asioissa kaksitasoinen. Ortodoksisen kirkollishallituksen alaisia väestörekisterin pitäjiä ovat seurakuntien kirkkoheranvirastot ja luostarit. Kirkollishallitus ylläpitää keskusarkistoa, johon on koottu lakkautettujen seurakuntien kirkonkirjat. Ortodoksisen kirkkokunnan väestörekisterin pitäjiä on yhteensä 28.

Nykyisten säännösten nojalla väestörekisterikeskus on voinut antaa väestökirjanpitoa koskevia ohjeita ainoastaan henkikirjoittajille ja poliisilaitosten väestökirjayksiköille. Tarkastustoimintakin on voinut kohdistua vain näihin. Tärkeimmissä asioissa, joissa ohjeiden antaminen myös kirkollisille viranomaisille on katsottu välttämättömäksi, on usein menetelty siten, että väestörekisterikeskus on pyytänyt yleiskirjeluonnoksestaan lausunnon kirkkohallitukselta. Tämä on kuitenkin aiheuttanut kaksinkertaista valmistelutyötä ja joissakin tapauksissa viivästyttänyt ohjeiden antamista. Menettely ei ole myöskään ollut täysin tasapuolinen, koska ortodoksiselta kirkkokunnalta ei ole voitu yleensä käytännön syistä pyytää lausuntoa. Väestörekisterinpidon koulutusta on järjestetty väestörekisterikeskuksen ja molempien kirkkokuntien välisenä yhteistyönä.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hyväksyessään väestökirjalain 21 päivänä joulukuuta 1968 eduskunta katsoi, että väestökirjan-

pito kuuluu valtion tehtäviin. Eduskunta liitti antamaansa vastaukseen lausuman, jonka mukaan eduskunta piti ”tärkeänä, että sen jälkeen kun väestön keskusrekisteri on valmis, olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin koko väestökirjanpidon siirtämiseksi valtion hoidettavaksi”. Tämän jälkeen on valtion väestökirjaviranomaisten toimenpiteiden yhteydessä pyritty luomaan edellytykset lausuman toteuttamiseksi.

Väestökirjanpidon uudelleenjärjestelyä on käsitelty useassa komiteassa, toimikunnassa ja työryhmässä, mutta ehdotukset eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Paikallishallintokomitea (komiteanmietintö 1972:A20) ehdotti väestökirja-asioiden ja nimismiehen tehtävien yhdistämistä siinä vaiheessa, kun väestökirjatehtäviä ryhdytään siirtämään kirkollisilta viranomaisilta valtion viranomaisille. Kirkko ja valtio -komitea (komiteanmietintö 1977:21) periaatteellisen kannan mukaan väestökirjanpito tulisi siirtää valtion tehtäväksi, mutta komitea katsoi, että olisi erikseen harkittava missä määrin palvelutason säilyttämiseksi kirkolliset viranomaiset tulee sisällyttää järjestelmään. Paikallishallintotoimikunta (komiteanmietintö 1977:64) piti paikallisella tasolla hoidettavista tehtävistä väestökirjanpitoa selvästi uudelleenjärjestämisen tarpeessa olevana. Toimikunta ehdotti paikallispoliisin ja väestökirjanpidon paikallishallinnon tehtävien yhdistämistä saman viranomaisen hoidettavaksi, mutta toi esille rinnakkais ehdotuksena myös kuntavaihtoehtoon. Sisäasiainministeriön vuonna 1977 asettama työryhmä (väestörekisterikeskuksen hajautustyöryhmä) ehdotti väestörekisterikeskuksen tehtävien hajauttamista henkikirjoittajan toimistoihin siten, että samalla säilytettäisiin kuitenkin erilliset väestörekisterin pitäjät. Kirkkohallituksen vuonna 1977 asettama toimikunta (seurakuntien väestörekisterinpidon kehittämistoimikunta) piti lähtökohtana kirkolliskokouksen syksyllä 1974 tekemää päätöstä, jonka mukaan paikallistason väestörekisterin pito tulisi säilyttää kirkkoherranvirastojen tehtävänä. Toimikunnan esityksen perusteella kirkkohallitus päätti keväällä 1980, että automaattista tietojenkäsittelyä seurakuntien kirkkoherranvirastojen väestörekisterin pidossa kehitetään yhteistoiminnassa valtion viranomaisten kanssa.

Väestökirjanpitoa on käsitelty laajimmin väestökirjanpidon järjestelytoimikunta (komiteanmietintö 1980:59), joka ehdotti muun muassa väestökirjanpitoon kuuluvien tehtävien siirtämistä kokonaisuudessaan valtion viranomaisten hoidettavaksi. Toimikunnan mietinnöstä annetuissa

lausunnoissa kannatettiin yleensä väestörekisterin pitämisen siirtämistä kirkkokunnilta rekisteritoimistoille. Osa lausunnonantajista kuitenkin katsoi, että rekisteritoimistojen lukumäärä jäisi liian pieneksi nykyisiin palvelupisteisiin verrattuna ja tästä aiheutuisi haittaa erityisesti maaseudulla, minkä vuoksi palvelut katsottiin turvattavan parhaiten nykyisellä järjestelmällä. Myös kuntavaihtoehtoon selvittämistä pidettiin aiheellisenä. Väestörekisterin pitämisen siirtämistä kirkkokunnilta rekisteritoimistoille vastustivat voimakkaimmin opetusministeriö, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous sekä Suomen ortodoksinen kirkollishallitus vedoten lähinnä automaattisen tietojenkäsittelyn käyttöönottamisen tarjoamiin mahdollisuuksiin säilyttää nykyinen järjestelmä.

Koska viimeksi mainittujen lausuntojen nojalla näytti siltä, että tässä vaiheessa ei ole löydettävissä riittävää yksimielisyyttä päällekkäisen organisaation purkamiseksi, sisäasiainministeriö asetti huhtikuussa 1982 työryhmän (väestökirjahallinnon säädöstyöryhmä) valmistelemaan hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen laiksi väestökirjahallinnosta ja siihen liittyvän asetusehdotuksen sekä selvittämään säädösehdoista aiheutuvat muutostarpeet muihin säädöksiin. Työryhmässä oli myös kirkkohallitus edustettuna.

Viimeksi mainitun työryhmän syyskuussa 1982 jättämästä mietinnöstä on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, väestörekisterikeskukselta, patenti- ja rekisterihallitukselta sekä Kymen, Mikkelin ja Oulun lääninhallituksilta. Lisäksi on saatu lausunnot Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokoukselta ja Suomen ortodoksiselta kirkollishallitukselta. Väestörekisterikeskus on kuullut mietinnön johdosta henkikirjoittajakuntaa ja liittänyt sen lausunnot omaan lausuntoonsa. Mietinnön ehdotuksiin suhtauduttiin yleensä myönteisesti.

Sisäasiainministeriö asetti työryhmän (väestörekisterikeskuksen organisaatiotyöryhmä), joka 18 päivänä helmikuuta 1983 jättämässään mietinnössä selvitti ja perustelujen osalta tarkisti väestökirjahallinnon säädöstyöryhmän mietintöön sisältyvää ehdotusta väestörekisterikeskuksen organisaatioksi. Työryhmässä oli myös valtiovarainministeriö edustettuna. Esitys on valmisteltu näiden viimeksimainittujen työryhmien mietintöjen pohjalta sisäasiainministeriössä.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksessä on pidetty lähtökohtana sitä, että väestökirjanpidon hallinnollista organisaatiota selkiennytettäisiin muodostamalla nykyisistä valtion väestökirjaviranomaisista väestökirjahallinto. Tämän uudistuksen yhteydessä on, väestörekisterikeskuksen organisaation ja virkarakenteen kehittämiseksi vastaamaan sen tehtäviä, perusteltua muuttaa viraston organisaatio osastojakoiseksi.

Esityksen toteuttaminen ei lisäisi henkilöstön määrää. Kun väestörekisterikeskuksen nykyisten hallinto-, rekisteri- ja järjestelmäyksiköiden tilalle perustettaisiin vastaavasti hallinto-, rekisteri- ja järjestelmäosastot, perustettaisiin nykyisten toimistopäällikköiden virkojen ja tointen tilalle osastopäällikköiden virat. Osastopäällikköiden virkojen perustaminen ehdotetaan toteutettavaksi vuoden 1984 tulo- ja menoarvion yhteydessä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Uudistuksen taloudelliset vaikutukset jäisivät vähäisiksi. Kolmen osastopäällikön viran perustamisesta aiheutuvia noin 25 000 markan vuotuisia lisäkustannuksia vastaavat säästöt on tarkoitus saada aikaan väestörekisterikeskuksen muissa palkkausmenoissa vuoden 1984 tulo- ja menoarviossa. Henkikirjoittajien virkojen palkkausluokkiin olisi ilmeisesti tarpeellista saada eräitä tarkistuksia heidän tehtävälisäyksensä ottamiseksi huo-

mioon. Rekisteritoimistojen määrärahojen tarpeen arvioidaan kohoavan lähinnä matka- ja puhelinkustannusten osalta noin 200 000 markkaa vuodessa, koska toimistojen ja kirkollisten väestörekisterin pitäjien välinen yhteydenpito lisääntyisi.

Uudistuksen jälkeiset väestökirjanpidon kokonaiskustannukset valtiolle ja kirkolle ovat suuremmat kuin väestökirjanpidon kustannukset olisivat siinä tapauksessa, että nykyisin erilliset kotipaikkarekisteri ja väestörekisteri yhdistettäisiin yhdeksi ainoaksi paikalliseksi rekisteriksi, jota pitäisi kihlakunnan rekisteritoimisto. Myös siinä tapauksessa, että seurakunnat eivät toimisi väestörekisterin pitäjinä, tietokoneiden pääteyhteyksien käyttöönotto suurissa seurakunnissa olisi ilmeisesti tarpeellista. Tällöin niitä kuitenkin käytettäisiin vain seurakuntien jäsenluetteloiden pidossa tarpeellisten henkilötietojen välittämiseen ja ne voitaisiin mitoittaa sen mukaisesti.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tähän esitykseen sisältyvät ehdotukset laiksi väestökirjahallinnosta ja laiksi väestökirjalain muuttamisesta on laadittu lähtien siitä, että kirkkolain ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain asianomaiset säännökset muutetaan samasta ajankohdasta lukien nyt ehdotettuja säännöksiä vastaaviksi.

Esitykset kirkkolain sekä ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta annetaan erikseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki väestökirjahallinnosta

1 §. Väestökirjanpidon sisällöstä ja siihen kuuluvista tehtävistä on säädetty väestökirjalaissa, minkä vuoksi tässä pykälässä määriteltäisiin väestökirjahallinnon tehtävät vain yleisluonteisesti. Väestökirjanpidon tehtävistä huolehtiminen ehdotetaan säädettyä väestökirjahallinnolle.

2 §. Väestökirjalain 6 §:n 1—3 momentin mukaan, ottaen huomioon väestökirjalain 26 §:n 1 momentin säännöksen, väestökirjanpidon teh-

täviä hoitavat pääsääntöisesti valtion viranomaiset. Samat viranomaiset muodostaisivat myös väestökirjahallinnon. Sen alaisuussuhteet toisiinsa ehdotetaan määriteltäviksi siten, että sisäasiainministeriön alainen väestörekisterikeskus olisi keskusviranomainen ja sen alaisina paikallisviranomaisina olisivat rekisteritoimistot, nykyisten henkikirjoittajien ja heidän toimistojensa sijasta, sekä poliisilaitosten väestökirjayksiköt. Muissa kuin väestökirjanpidon asioissa rekisteritoimistot olisivat lääninhallitusten alaisia ja väestökirjayksiköt edelleenkin osa poliisihallintoa.

3 §. Väestörekisterikeskus huolehtii käytännössä nykyisin väestökirjanpidon ylimmästä ohjauksesta ja valvonnasta sekä yleisestä kehittämisestä. Säännöksessä väestörekisterikeskuksen tehtävät ehdotetaan määriteltäväksi tällä tavoin. Lisäksi väestörekisterikeskus ylläpitää väestön keskusrekisteriä väestökirjalain 8 §:n 2 momentin nojalla.

4 §. Väestökirjahallinnon paikallisviranomaisen tehtävät ehdotetaan määriteltäväksi viittaamalla väestökirjalakiin.

5 §. Paikallisviranomaisten virka-alueet pysytettäisiin nykyisellään kihlakuntina ja, paikallisviranomaisen ollessa poliisilaitoksen väestökirjajyksikkö, kaupunkina.

6 §. Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat ja muut väestörekisterinpitäjät hoitaisivat edelleenkin seurakuntien jäsenten osalta väestörekisteritehtäviä, mutta ne ehdotetaan näitä tehtäviä hoitaessaan määrättäviksi toimimaan väestökirjahallinnon ohjauksessa ja valvonnassa. Edellä tarkoitettuja muita väestörekisterin pitäjiä ovat evankelis-luterilaisen kirkon keskusrekisterit ja lakkautettujen seurakuntien keskusarkisto sekä ortodoksisen kirkollishallituksen yhteydessä pidettävä keskusarkisto.

Väestörekisterikeskukselle kuuluisi ohjaus ja valvonta keskushallinnon tasolla. Paikallistasolla seurakuntien ohjaus ja valvonta kuuluisi esityksen mukaan sille rekisteritoimistolle tai väestökirjajyksikölle, jonka virka-alueeseen kuuluvasta kunnasta olisi kysymys. Jos seurakunta käsittää useita kuntia, kuten ovat melkein kaikki ortodoksiset ja muutamaiset evankelis-luterilaiset seurakunnat, väestörekisteritehtävien ohjaus ja valvonta voisivat kuulua usealle rekisteritoimistolle. Evankelis-luterilaisten seurakuntien keskusrekisterien, lakkautettujen seurakuntien keskusarkiston ja ortodoksisen kirkollishallituksen yhteydessä pidetyn keskusarkiston ohjaus ja valvonta kuuluisivat kuitenkin sille paikallisviranomaiselle, jonka virka-alueeseen kuuluvassa kunnassa niiden toiminta eli kirkonkirjojen pitäminen tapahtuu.

7 §. Lukuun ottamatta ehdotettuja väestörekisterikeskuksen osastopäällikön virkoja väestökirjahallinnon henkilöstön virat sekä ylimääräiset ja työsopimussuhteiset toimet säilytettäisiin nykyisellään.

8 §. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi väestökirjalain muuttamisesta, jossa kaikki nykyiset säännökset henkikirjoittajasta ehdotetaan muutettaviksi koskemaan rekisteritoimistoa.

Esitykseen sisältyvissä ehdotuksissa laiksi kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta ja laiksi yh-

distyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta ehdotetaan, että henkikirjoittajalle nykyisellään kuuluvat kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtävät säädettäisiin rekisteritoimistolle kuuluviksi tehtäviksi.

9 §. Pykälässä ehdotetun valtuuden nojalla voitaisiin asetuksella antaa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta.

10 §. Tähän pykälään otettavien voimaantulosäännösten nojalla kumottaisiin väestörekisterikeskuksesta annettu laki ja henkikirjoittajista annettu laki.

11 §. Henkikirjoittajan tehtävistä ja velvollisuuksista väestökirjaviranomaisena ja yleishallintoviranomaisena on säädetty useissa eri laeissa, asetuksissa ja niiden nojalla annetuissa päätöksissä. Niiden muuttaminen tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista eikä mahdollistakaan. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon, että väestökirjahallinnosta annetulla lailla kumottaisiin henkikirjoittajista annettu laki, ehdotetaan tähän pykälään otettavaksi soveltamissäännös henkikirjoittajan tehtävien, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisestä, asian laadusta riippuen, rekisteritoimistolle tai jäämisestä henkikirjoittajalle tämän lain voimaantulon myötä.

1.2. Laki väestökirjalain muuttamisesta

Väestökirjalain säännökset ehdotetaan tarkistettaviksi teknisesti siten, että henkikirjoittajan tilalle muutettaisiin rekisteritoimisto. Tämän ohella 6 §:n 1 momentin pääsääntöön väestökirjoja pitävästä viranomaisesta ehdotetaan lisättäväksi viittaus väestökirjalain 26 §:n 1 momentissa säädettyyn poikkeukseen, joka koskee väestörekisterin pitämistä evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan jäsenistä. Lisäksi tehtäisiin aikaisemmista lainsäädännön muutoksista aiheutuneita teknisluonteisia tarkistuksia, joissa lääninhallituksen tilalle muutettaisiin lääninoikeus.

22 a §. Pykälässä on säädetty oikaisuvaatimuksen tekemisestä kirkollisen väestörekisterin pitäjän ratkaisuun väestökirjanpitoa koskevassa asiassa. Ehdotuksen mukaan ratkaisu tulisi saattaa väestökirjahallinnon paikallisviranomaisen päätettäväksi, jos henkilö, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa siihen oikaisua. Ratkaisu olisi ehdotetun säännöksen mukaan saatettava ohjaavan ja valvovan paikallisviranomaisen päätettäväksi viikon kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimus on saapunut väestörekisterin pitäjälle.

1.3. Laki kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan tarkistettavaksi teknisesti siten, että kaupparekisterin paikallisviranomaiseksi henkikirjoittajan tilalle muutettaisiin rekisteritoimisto.

1.4. Laki yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta

26 §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan tarkistettavaksi teknisesti siten, että yhdistysrekisterin paikallisviranomaiseksi henkikirjoittajan tilalle muutettaisiin rekisteritoimisto. Lisäksi tulisi eräitä kirjoitusteknisiä tarkistuksia.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset väestökirjahallinnon

tehtävistä sekä väestökirjahallinnosta annetun lain täytäntöönpanosta ehdotetaan annettavaksi asetuksella. Kihlakuntajaosta annettaisiin hallitusmuodon 50 §:n nojalla valtioneuvoston päätös.

3. Voimaantulo

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää, että kirkkolakiin ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin samanaikaisesti vahvistettaisiin vastaavansisältöiset säännökset väestökirjahallinnon ohjauksesta ja valvonnasta. Näiden lakien muutoksiin tarvittava valmistelu-aika ja niiden säätämisyjärjestys huomioon ottaen esitykseen sisältyvä väestökirjahallintoa koskeva lainsäädäntö voisi tulla voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1984.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki väestökirjahallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Väestökirjahallinnon tehtävänä on hoitaa väestökirjanpito ja siihen liittyvät muut tehtävät.

Väestökirjahallinnon muodostavat keskusviranomainen ja paikallisviranomaiset.

2 §

Väestökirjahallinnon keskusviranomaisena on sisäasiainministeriön alainen väestörekisterikeskus.

Väestökirjahallinnon paikallisviranomaisia ovat rekisteritoimistot sekä ne viranomaiset, joille sisäasiainministeriö on väestökirjalain 6 §:n 2 ja 3 momentin nojalla määrännyt paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa.

Rekisteritoimisto ja 2 momentissa tarkoitettu muu viranomainen ovat väestökirjanpidon hoitamista koskevissa tehtävissään väestörekisterikeskuksen alaisia. Muissa asioissa rekisteritoimisto on lääninhallituksen alainen.

3 §

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on väestökirjanpidon ylin ohjaus ja valvonta sekä yleinen kehittäminen. Lisäksi väestörekisterikeskus pitää väestön keskusrekisteriä.

4 §

Rekisteritoimiston ja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua muun viranomaisen tehtävistä, jotka

koskevat väestökirjanpidon hoitamista, säädetään väestökirjalaisissa.

5 §

Rekisteritoimiston virka-alueena on kihlakunta ja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua muun viranomaisen virka-alueena asianomainen kaupunki.

6 §

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta tai muu kirkollinen väestörekisterin pitäjä on väestörekisterin pitämistä koskevissa asioissa väestökirjahallinnon ohjauksessa ja valvonnassa. Seurakunta on kunkin siihen kuuluvan kunnan osalta sen paikallisviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa, jonka virka-alueeseen kunta kuuluu. Muu kirkollinen väestörekisterin pitäjä on sen paikallisviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa, jonka virka-alueella se toimii.

7 §

Väestörekisterikeskuksessa voi olla ylijohtajan, osastopäällikön ja tarkastajan virkoja sekä kanslistin toimia. Ylijohtajan virka voi olla sopimuspalkkainen.

Rekisteritoimistossa voi olla henkikirjoittajan virka.

Väestörekisterikeskuksessa ja rekisteritoimistossa voi lisäksi olla ylimääräisiä toimenhaltijoita, tilapäisiä toimihenkilöitä ja työsopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

8 §

Rekisteritoimistolla ja henkikirjoittajalla voi olla väestökirjanpitoon kuuluvien tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä siten kuin erikseen säädetään.

9 §

Tarkemmat säännökset väestökirjahallinnon tehtävistä sekä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

10 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 . Sillä kumotaan väestörekisterikeskuksesta 31 päivänä joulukuuta 1968 an-

nettu laki (819/68) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja henkikirjoittajista 30 päivänä joulukuuta 1970 annettu laki (896/70).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

11 §

Mitä ennen tämän lain voimaantuloa annetuissa laeissa ja asetuksissa on säädetty henkikirjoittajan tehtävistä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, koskee tämän lain voimaan tultua, asian laadusta riippuen, rekisteritoimistoa tai henkikirjoittajaa.

2.

Laki

väestökirjalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä helmikuuta 1969 annetun väestökirjalain (141/69) 6, 7, 13 ja 14 §, 15 §:n 1 momentti sekä 16, 18 ja 28 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 ja 13 § osittain muutettuina 4 päivänä maaliskuuta 1983 annetulla lailla (238/83) ja 28 a § 26 päivänä maaliskuuta 1982 annetussa laissa (220/82), sekä

lisätään lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

6 §

Paikallisten väestökirjojen pitäminen ja henkikirjoituksen toimittaminen on 2 ja 3 momentissa sekä 26 §:n 1 momentissa säädettyin poikkeuksin rekisteritoimiston tehtävänä.

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa poliisilaitokseen sitä varten perustettavan väestökirjaosaston tai -toimiston tehtäväksi. Väestökirjaosastosta tai -toimistosta on tällöin voimassa, mitä rekisteritoimistosta säädetään.

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa joko kokonaan tai osaksi muun viranomaisen kuin rekisteritoimiston tehtäväksi, jolloin tästä viranomaisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä rekisteritoimistosta säädetään.

7 §

Henkilö, joka muuttaa asuntoa, on velvollinen tekemään itsestään ja hänen kanssaan yhdessä muuttaneista perheenjäsenistään muuttoilmoituksen uuden asuinpaikkansa rekisteritoimistolle.

Henkikirjoitusta varten on jokaisesta henkilöstä vuosittain annettava henkikirjoitusilmoitus asianomaiselle rekisteritoimistolle.

Sen rakennuksen omistaja tai haltija, jossa henkilö asuu, on velvollinen huolehtimaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden toimittamisesta rekisteritoimistolle.

Maasta muuttavan tai ulkomaille asumaan asettuvan on tehtävä itsestään ja kanssaan muuttavista perheenjäsenistään maastamuuttoilmoitus sille rekisteritoimistolle, jonka virka-alueella hänellä on kotipaikka. Yhteispohjoismaisesta muuttokirjasta on kuitenkin voimassa, mitä siitä on määrätty Oslolla 5 päivänä joulukuuta 1968

tehdystä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisessä väestörekisteriä koskevassa sopimuksessa (SopS 46/69).

Jos 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus on jätetty sen rakennuksen omistajalle tai haltijalle taikka näiden edustajalle, josta henkilö muuttaa ulkomaille, on tämä velvollinen huolehtimaan ilmoituksen toimittamisesta rekisteritoimistolle.

6 luku

Muutoksenhaku ja alistaminen

13 §

Jos joku katsoo, että hänet on muutto- tai maastamuuttoilmoituksen johdosta merkitty väärään kotipaikkarekisteriin taikka virheellisesti tai aiheettomasti poistettu kotipaikkarekisteristä, voi rekisteritoimisto ottaa hänen vaatimuksestaan asian uudelleen käsiteltäväksi ennen muuttoa seuraavan vuoden henkikirjan päättämistä.

Jollei rekisteritoimisto voi hyväksyä 1 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimusta, on rekisteritoimiston annettava siitä kirjallinen, perusteltu päätös valitusosoituksineen.

14 §

Rekisteritoimiston 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sen läänin lääninoikeuteen, jonka lääninhallituksen alainen rekisteritoimisto on. Valitus on toimitettava lääninoikeudelle 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Valituskirjelmään on liitettävä rekisteritoimiston päätös valitusosoituksineen.

15 §

Henkikirjoituspaikkaa koskevaan rekisteritoimiston ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla sen läänin lääninoikeuteen, johon kuuluvan kunnan henkikirjaa valitus koskee. Valitus on toimitettava lääninoikeudelle viimeistään henkikirjoitusvuoden marraskuun 1 päivänä. Valituskirjelmään on liitettävä henkikirjan tai väestön keskusrekisterin nojalla sitä varten annettu todistus tai ote. Jos valitus perustuu siihen, että joku on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voidaan valitus kuitenkin tehdä kahden

vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

16 §

Jos rekisteritoimistot ovat eri mieltä jonkun oikeasta henkikirjoituspaikasta, on sen rekisteritoimiston, joka katsoo, että toisen rekisteritoimiston olisi otettava hänet henkikirjaan tai poistettava hänet siitä, alistettava asia ennen henkikirjan päättämistä lääninoikeuden ratkaistavaksi.

Jos rekisteritoimisto henkikirjan päättämisen jälkeen havaitsee, että joku on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, on sen alistettava asia lääninoikeuden ratkaistavaksi viimeistään kahden vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

Alistus on tehtävä sen läänin lääninoikeudelle, johon kuuluvaa kuntaa rekisteritoimisto esittämällä perusteilla pitää oikeana henkikirjoituspaikkana.

18 §

Jos joku on jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voi lääninoikeus asianomaista rekisteritoimistoa kuultuaan määrätä, että hänet on toistaiseksi ja siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti lääninoikeudessa ratkaistu, merkittävä jonkin kunnan henkikirjaan.

22 a §

Jos joku, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, katsoo, että evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen seurakunnan taikka muun kirkollisen väestörekisterin pitäjän väestökirjanpitoa koskeva ratkaisu on virheellinen, hän voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle, jonka tulee saattaa asia rekisteritoimiston päätettäväksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu asia kuuluu sen rekisteritoimiston päätettäväksi, jonka virka-alueeseen kuuluvassa kunnassa oikaisuvaatimuksen tekijällä on tai on viimeksi ollut kotipaikka. Jos kotipaikkana on ollut kunta, joka ei enää kuulu Suomen alueeseen, päättää asian se rekisteritoimisto, jonka ohjauksessa ja valvonnassa asianomainen kirkollinen väestörekisterin pitäjä toimii.

Väestörekisterin pitäjän on toimitettava oikaisuvaatimus sekä asiaa koskeva ratkaisunsa rekisteritoimistolle viikon kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimus on saapunut väestörekisterin pitäjälle.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

28 a §

Rekisteritoimiston pitämistä paikallisista väestökirjoista ja niihin kuuluvista asiakirjoista annettavista todistuksista, otteista, jäljennöksistä ja muista tiedoista peritään, jollei niiden antamisesta tai ilmoittamisesta säädetä muussa laissa tai ole säädetty ennen 1 päivää huhtikuuta 1982 annetussa asetuksessa, maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että yksityisille

henkilöille ja kunnallisille viranomaisille saadaan antaa edellä tarkoitettuja tietoja asetuksella tarkemmin säädettävää tarkoitusta varten maksutta sekä kunnalle ote koko kuntaa koskevan henkikirjan osista ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta valtion maksuperustelaissa tarkoitettua suoritteiden omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1981 laissa (834/81), näin kuuluvaksi:

1 §

Rekisteriviranomainen toimittaa kaupparekisteristä ja siihen liittyvistä asiakirjoista jäljennökset paikallisviranomaisille.

Kaupparekisteriä pitää patentti- ja rekisterihallitus, jota tässä laissa sanotaan rekisteriviranomaiseksi. Kaupparekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat maistraatit ja rekisteritoimistot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198

4.

Laki

yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yhdistyksistä 4 päivänä tammikuuta 1919 annetun lain 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 16 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (958/77), näin kuuluvaksi:

26 §

Ilmoitus yhdistysrekisteriin on tehtävä kirjalli-

sesti rekisteriviranomaiselle tai yhdistyksen kotipaikkana olevan kunnan maistraatille taikka, jol-

lei kunnassa ole maistraattia, rekisteritoimistolle. Ilmoitukseen on merkittävä hallituksen kaikki jäsenet sekä ketkä ovat oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen samoin kuin jokaisen nimenkirjoittajan kotipaikka. Ilmoitus on yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan allekirjoitettava. Ilmoitukseen on liitettävä yhdistyksen perustamisesta koskeva sopimus sekä selvitys siitä, että ne

henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen, ovat täysivaltaisia. Ilmoitus voidaan lähettää myös postitse.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Matti Luttinen

2.

Laki

väestökirjalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä helmikuuta 1969 annetun väestökirjalain (141/69) 6, 7, 13 ja 14 §, 15 §:n 1 momentti sekä 16, 18 ja 28 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 ja 13 § osittain muutettuina 4 päivänä maaliskuuta 1983 annetulla lailla (238/83) ja 28 a § 26 päivänä maaliskuuta 1982 annetussa laissa (220/82), sekä

lisätään lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Paikallisten väestökirjojen pitäminen ja henkikirjoituksen toimittaminen on 2 ja 3 momentissa säädetyn poikkeuksin henkikirjoittajan tehtävänä.

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa poliisilaitokseen sitä varten perustettavan väestökirjaosaston tai -toimiston tehtäväksi, josta on voimassa, mitä henkikirjoittajasta säädetään.

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa, joko kokonaan tai osaksi, muun viranomaisen kuin henkikirjoittajan tehtäväksi, jolloin tästä viranomaisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä henkikirjoittajasta säädetään.

7 §

Henkilö, joka muuttaa asuntoa, on velvollinen tekemään itsestään ja hänen kanssaan yhdessä muuttaneista perheenjäsenistään muuttoilmoituksen uuden asuinpaikkansa henkikirjoittajalle.

Henkikirjoitusta varten on jokaisesta henkilöstä vuosittain annettava henkikirjoitusilmoitus asianomaiselle henkikirjoittajalle.

Sen rakennuksen omistaja tai haltija, jossa henkilö asuu, on velvollinen huolehtimaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden toimittamisesta henkikirjoittajalle.

Maasta muuttavan tai ulkomaille asumaan asettuvan on tehtävä itsestään ja kanssaan muuttavista perheenjäsenistään maastamuuttoilmoitus sille henkikirjoittajalle, jonka virkapiirissä hänellä on kotipaikka. Yhteispuhjoismaisesta muuttokirjasta on kuitenkin voimassa, mitä siitä on mää-

Ehdotus

6 §

Paikallisten väestökirjojen pitäminen ja henkikirjoituksen toimittaminen on 2 ja 3 momentissa sekä 26 §:n 1 momentissa säädetyn poikkeuksin rekisteritoimiston tehtävänä.

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa poliisilaitokseen sitä varten perustettavan väestökirjaosaston tai -toimiston tehtäväksi. *Väestökirjaosastosta tai -toimistosta on tällöin voimassa, mitä rekisteritoimistosta säädetään.*

Sisäasiainministeriö voi määrätä paikallisten väestökirjojen pitämisen ja henkikirjoituksen toimittamisen kaupungissa joko kokonaan tai osaksi muun viranomaisen kuin *rekisteritoimiston* tehtäväksi, jolloin tästä viranomaisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä *rekisteritoimistosta* säädetään.

7 §

Henkilö, joka muuttaa asuntoa, on velvollinen tekemään itsestään ja hänen kanssaan yhdessä muuttaneista perheenjäsenistään muuttoilmoituksen uuden asuinpaikkansa *rekisteritoimistolle*.

Henkikirjoitusta varten on jokaisesta henkilöstä vuosittain annettava henkikirjoitusilmoitus asianomaiselle *rekisteritoimistolle*.

Sen rakennuksen omistaja tai haltija, jossa henkilö asuu, on velvollinen huolehtimaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden toimittamisesta *rekisteritoimistolle*.

Maasta muuttavan tai ulkomaille asumaan asettuvan on tehtävä itsestään ja kanssaan muuttavista perheenjäsenistään maastamuuttoilmoitus sille *rekisteritoimistolle*, jonka *virka-alueella* hänellä on kotipaikka. Yhteispuhjoismaisesta muuttokirjasta on kuitenkin voimassa, mitä siitä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

rätty Oslossa 5 päivänä joulukuuta 1968 tehdyssä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisessä väestörekisteriä koskevassa sopimuksessa (SopS 46/69).

Jos 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus on jätetty sen rakennuksen omistajalle tai haltijalle taikka näiden edustajalle, josta henkilö muuttaa ulkomaille, on tämä velvollinen huolehtimaan ilmoituksen toimittamisesta henkikirjoittajalle.

on määrätty Oslossa 5 päivänä joulukuuta 1968 tehdyssä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisessä väestörekisteriä koskevassa sopimuksessa (SopS 46/69).

Jos 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus on jätetty sen rakennuksen omistajalle tai haltijalle taikka näiden edustajalle, josta henkilö muuttaa ulkomaille, on tämä velvollinen huolehtimaan ilmoituksen toimittamisesta *rekisteritoimistolle*.

6 luku

Muutoksenhaku ja alistaminen

13 §

Jos henkilö katsoo, että hänet on muutto- tai maastamuuttoilmoituksen johdosta merkitty väärään kotipaikkarekisteriin taikka virheellisesti tai aiheettomasti poistettu kotipaikkarekisteristä, voi henkikirjoittaja ottaa hänen vaatimuksestaan asian uudelleen käsiteltäväksi ennen muuttoa seuraavan vuoden henkikirjan päättämistä.

Jollei henkikirjoittaja voi hyväksyä 1 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimusta, on hänen annettava siitä kirjallinen, perusteltu päätös valitusosoituksineen.

14 §

Henkikirjoittajan 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen lääninhallitukseen, jonka alainen henkikirjoittaja on. Valitus on toimitettava lääninhallitukselle 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Valituskirjaan on liitettävä henkikirjoittajan päätös valitusosoituksineen.

15 §

Henkikirjoituspaikkaa koskevaan henkikirjoittajan ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla sen läänin lääninhallitukseen, johon kuuluvan kunnan henkikirjaa valitus koskee. Valitus on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään henkikirjoitusvuoden marraskuun 1 päivänä. Valituskirjaan on liitettävä henkikirjan tai väestön keskusrekisterin nojalla sitä varten annettu todistus tai ote. Jos valitus perustuu siihen, että henkilö on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voidaan valitus kuitenkin tehdä kahden vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

13 §

Jos *joku* katsoo, että hänet on muutto- tai maastamuuttoilmoituksen johdosta merkitty väärään kotipaikkarekisteriin taikka virheellisesti tai aiheettomasti poistettu kotipaikkarekisteristä, voi *rekisteritoimisto* ottaa hänen vaatimuksestaan asian uudelleen käsiteltäväksi ennen muuttoa seuraavan vuoden henkikirjan päättämistä.

Jollei *rekisteritoimisto* voi hyväksyä 1 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimusta, on *rekisteritoimiston* annettava siitä kirjallinen, perusteltu päätös valitusosoituksineen.

14 §

Rekisteritoimiston 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *sen läänin lääninoikeuteen*, jonka *lääninhallituksen* alainen *rekisteritoimisto* on. Valitus on toimitettava *lääninoikeudelle* 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. *Valituskirjelmään* on liitettävä *rekisteritoimiston* päätös valitusosoituksineen.

15 §

Henkikirjoituspaikkaa koskevaan *rekisteritoimiston* ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla sen läänin *lääninoikeuteen*, johon kuuluvan kunnan henkikirjaa valitus koskee. Valitus on toimitettava *lääninoikeudelle* viimeistään henkikirjoitusvuoden marraskuun 1 päivänä. *Valituskirjelmään* on liitettävä henkikirjan tai väestön keskusrekisterin nojalla sitä varten annettu todistus tai ote. Jos valitus perustuu siihen, että *joku* on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voidaan valitus kuitenkin tehdä kahden vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

Voimassa oleva laki

16 §

Jos henkikirjoittajat ovat eri mieltä henkilön oikeasta henkikirjoituspaikasta, alistakoon se henkikirjoittaja, joka katsoo, että toisen henkikirjoittajan olisi otettava henkilö henkikirjaan tai poistettava henkilö siitä, asian ennen henkikirjan päättämistä lääninhallituksen ratkaistavaksi.

Jos henkikirjoittaja henkikirjan päättämisen jälkeen havaitsee, että henkilö on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, alistakoon asian lääninhallituksen ratkaistavaksi viimeistään kahden vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

Alistus on tehtävä sen läänin lääninhallitukselle, johon kuuluvaa kuntaa henkikirjoittaja esittämällä perusteilla pitää *henkilön* oikeana henkikirjoituspaikkana.

18 §

Jos henkilö on jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voi lääninhallitus asianomaista henkikirjoittajaa kuultuaan määrätä, että henkilö on toistaiseksi ja siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti lääninhallituksessa ratkaistu, merkittävä jonkin kunnan henkikirjaan.

Ehdotus

16 §

Jos *rekisteritoimistot* ovat eri mieltä *jonkun* oikeasta henkikirjoituspaikasta, *on sen rekisteritoimiston*, joka katsoo, että toisen *rekisteritoimiston* olisi otettava *hänet* henkikirjaan tai poistettava *hänet* siitä, *alistettava asia* ennen henkikirjan päättämistä *läninoikeuden* ratkaistavaksi.

Jos *rekisteritoimisto* henkikirjan päättämisen jälkeen havaitsee, että *joku* on henkikirjoitettu kahdessa tai useammassa kunnassa taikka jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, *on sen alistettava asia läninoikeuden* ratkaistavaksi viimeistään kahden vuoden kuluessa kysymyksessä olevan henkikirjoitusvuoden päättymisestä.

Alistus on tehtävä sen läänin *läninoikeudelle*, johon kuuluvaa kuntaa *rekisteritoimisto* esittämällä perusteilla pitää oikeana henkikirjoituspaikkana.

18 §

Jos *joku* on jäänyt kokonaan henkikirjoittamatta, voi *läninoikeus* asianomaista *rekisteritoimistoa* kuultuaan määrätä, että *hänet* on toistaiseksi ja siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti *läninoikeudessa* ratkaistu, merkittävä jonkin kunnan henkikirjaan.

22 a §

Jos *joku*, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, katsoo, että evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen seurakunnan taikka muun kirkollisen väestörekisterin *pitäjän* väestökirjanpitoa koskeva ratkaisu on virheellinen, hän voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava asianomaiselle väestörekisterin *pitäjälle*, jonka tulee saattaa asia rekisteritoimiston päätettäväksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu asia kuuluu sen rekisteritoimiston päätettäväksi, jonka virka-alueeseen kuuluvassa kunnassa oikaisuvaatimuksen tekijällä on tai on viimeksi ollut kotipaikka. Jos kotipaikkana on ollut kunta, joka ei enää kuulu Suomen alueeseen, päättää asian se rekisteritoimisto, jonka ohjauksessa ja valvonnassa asianomainen kirkollinen väestörekisterin *pitäjä* toimii.

Väestörekisterin *pitäjän* on toimitettava oikaisuvaatimus sekä asiaa koskeva ratkaisunsa rekisteritoimistolle viikon kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimus on saapunut väestörekisterin *pitäjälle*.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

28 a §

Henkikirjoittajan pitämistä paikallisista väestökirjoista ja niihin kuuluvista asiakirjoista annettavista todistuksista, otteista, jäljennöksistä ja muista tiedoista peritään, jollei niiden antamisesta tai ilmoittamisesta säädetä muussa laissa tai ole säädetty ennen 1 päivää huhtikuuta 1982 annetussa asetuksessa, maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että yksityisille henkilöille ja kunnallisille viranomaisille saadaan antaa edellä tarkoitettuja tietoja asetuksella tarkemmin säädettyä tarkoitusta varten maksutta sekä kunnalle ote koko kuntaa koskevan henkikirjan osista ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta valtion maksuperustelaissa tarkoitettua suorituksen omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

28 a §

Rekisteritoimiston pitämistä paikallisista väestökirjoista ja niihin kuuluvista asiakirjoista annettavista todistuksista, otteista, jäljennöksistä ja muista tiedoista peritään, jollei niiden antamisesta tai ilmoittamisesta säädetä muussa laissa tai ole säädetty ennen 1 päivää huhtikuuta 1982 annetussa asetuksessa, maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että yksityisille henkilöille ja kunnallisille viranomaisille saadaan antaa edellä tarkoitettuja tietoja asetuksella tarkemmin säädettyä tarkoitusta varten maksutta sekä kunnalle ote koko kuntaa koskevan henkikirjan osista ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta valtion maksuperustelaissa tarkoitettua suorituksen omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

kaupparekisterilain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (834/81), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Kaupparekisteriä pitää patentti- ja rekisterihallitus, jota tässä laissa sanotaan rekisteriviranomaiseksi. Kaupparekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat maistraatit ja henkikirjoittajat. Rekisteriviranomainen toimittaa kaupparekisteristä ja siihen liittyvistä asiakirjoista jäljennökset paikallisviranomaisille.

1 §

Kaupparekisteriä pitää patentti- ja rekisterihallitus, jota tässä laissa sanotaan rekisteriviranomaiseksi. Kaupparekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat maistraatit ja *rekisteritoimistot*. Rekisteriviranomainen toimittaa kaupparekisteristä ja siihen liittyvistä asiakirjoista jäljennökset paikallisviranomaisille.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .*

4.

Laki

yhdistyksistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yhdistyksistä 4 päivänä tammikuuta 1919 annetun lain 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 16 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (958/77), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

26 §

Ilmoitus yhdistysrekisteriin on tehtävä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle tai yhdistyksen kotipaikkana olevan kunnan maistraatille taikka, jos siinä kunnassa ei ole maistraattia, henkikirjoittajalle. *Tähän ilmoitukseen, joka voidaan lähettää myös postitse ja joka on yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan allekirjoitettava, on merkittävä hallituksen kaikki jäsenet sekä kuka tai ketkä on oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen, samoin kuin jokaisen tähän oikeutetun henkilön kotipaikka. Ilmoitukseen on liitettävä yhdistyksen perustamista koskeva sopimuskirja sekä selvitys siitä, että ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen, ovat täysivaltaisia.*

Ehdotus

26 §

Ilmoitus yhdistysrekisteriin on tehtävä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle tai yhdistyksen kotipaikkana olevan kunnan maistraatille taikka, *jollei kunnassa ole maistraattia, rekisteritoimistolle.* Ilmoitukseen on merkittävä hallituksen kaikki jäsenet sekä *ketkä ovat* oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen samoin kuin jokaisen *nimenkirjoittajan* kotipaikka. *Ilmoitus on yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan allekirjoitettava.* Ilmoitukseen on liitettävä yhdistyksen perustamista koskeva *sopimus* sekä selvitys siitä, että ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan yhdistyksen nimen, ovat täysivaltaisia. *Ilmoitus voidaan lähettää myös postitse.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

